

Problémy, ktorým čelia transsexuáli

Je zakázaná akákoľvek diskriminácia z akéhokoľvek dôvodu, ako je pohlavie ... alebo sexuálna orientácia.
Charta základných práv EÚ (článok 21)

Rod, ku ktorému sme oficiálne priradení pri narodení (mužský alebo ženský), je založený na našich fyzických vlastnostiach. Nemusí sa to však zhodovať s našou rodovou identitou – to znamená, so spôsobom, ako pociťujeme náš rod a rozmyšľame o ňom. Transsexuál je niekto, kto má alebo vyjadruje svoju rodovú identitu odlišne od rodovej identity, ktorá nám bola priradená pri narodení.

Transsexuál si môže zvoliť vyjadrovanie svojej rodovej identity odlišnými spôsobmi. Aby sa vykonali stálejšie fyzické zmeny, môže sa použiť chirurgická alebo hormonálna liečba. Môže to trvať niekoľko rokov a nie vždy to zahŕňa úplnú zmenu priradenia rodu (tzv. zmenu pohlavia). Rodová identita sa môže vyjadrovať aj prostredníctvom odevu a kozmetiky (známa je aj ako tzv. cross-dressing alebo transvestizmus).

Je potrebné si uvedomiť, že transsexuáli sa stretávajú s transfóbiou a diskrimináciou pre ich rodovú identitu a nie nevyhnutne pre ich sexuálnu orientáciu. Transsexuáli môžu byť heterosexuálni, homosexuálni a bisexuálni.

Ochrana pred diskrimináciou

Transsexuáli trpia diskrimináciou, často vo väčšej miere ako lesbičky, homosexuáli a bisexuáli, najmä v oblasti zamestnávania. Je pravdepodobnejšie, že transsexuáli, ktorí priznávajú svoju rodovú identitu, sa budú stretávať so sexuálnym obťažovaním svojimi spolupracovníkmi a možno budú musieť zmeniť pracovné miesto.

Antidiskriminačné právne predpisy EÚ zakazujú diskrimináciu na základe pohlavia na pracovisku. Európsky súdny dvor uznal, že transsexuál, ktorý je diskriminovaný, môže byť chránený zákazom diskriminácie založenej na pohlaví, ak úplne zmenil alebo mení priradenie k pohlaviu. Zostáva však nejasné, či sú chránení aj iní transsexuáli (ktorí neprešli alebo neprechádzajú procesom podrobovania sa chirurgickému zákroku).

Členské štáty prijali odlišné prístupy:

V 12 členských štátoch (Belgicko, Dánsko, Fínsko, Francúzsko, Holandsko, Írsko, Lotyšsko, Poľsko, Rakúsko, Slovensko, Spojené kráľovstvo a Taliansko) sa to považuje za formu diskriminácie na základe pohlavia. Obvykle však transsexuáli nie sú výslovne chránení ako kategória. Namiesto toho je praxou vnútroštátnych súdov zahrnúť ich do diskriminácie na základe pohlavia.

V 11 členských štátoch EÚ (Bulharsko, Cyprus, Česká republika, Estónsko, Grécko, Litva, Luxembursko, Malta, Portugalsko, Rumunsko a Slovinsko) sa na diskrimináciu na základe transsexuality nehľadí ani ako na diskrimináciu na základe pohlavia, ani na základe sexuálnej orientácie. Nie je isté, do akej miery a či vôbec sú transsexuáli chránení pred diskrimináciou.

V 2 členských štátoch (Nemecko a Španielsko) sa to považuje za diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie.

V 2 členských štátoch existuje špecifický dôvod diskriminácie. V Maďarsku je to „pohlavná identita“, vo Švédsku je to „transsexuálna identita alebo vzhľad“.

Právo zmeniť pohlavie a právne uznanie

Druhá otázka, ktorá ovplyvňuje transsexuálov (tých, ktorí sa podrobili zmene pohlavia), súvisí s ich právom na zmenu pohlavia a dať si ju oficiálne uznať. Európsky súd pre ľudské práva stanovil, že orgány:

- musia umožniť osobám podrobiť sa chirurgickému zákroku na zmenu pohlavia,
- musia právne uznať zmenené pohlavie a právo zosobašiť sa s osobou opačného pohlavia.

Zostávajú však problémy:

- Väčšina členských štátov kladie prísne podmienky na chirurgický zákrok, ktorý môže zahŕňať poradenstvo a predchádzajúce schválenie. Napríklad v Českej republike si operácie vyžadujú schválenie päťčlennej komisie vrátane dvoch lekárov a právnik.
- Štyri členské štáty (Írsko, Lotyšsko, Luxembursko a Malta) ešte stále právne neuznávajú zmenené pohlavie alebo právo na uzavretie manželstva.
- Deväť členských štátov kladie prísne podmienky na osobu, ktorá chce zmeniť svoje priezvisko tak, ako to požaduje lekárske posudok.
- Viac ako 80 % transsexuálov sledovaných v EÚ bola odmietnuté štátne financovanie chirurgického zákroku alebo hormonálnej liečby a viac ako polovica uvádzala financovanie svojej vlastnej liečby.
- Väčšina zdravotníckych odborníkov buď nechce ponúknuť takúto liečbu alebo nemajú príslušné vedomosti na to, aby ju ponúkli.

PRÁVO NA ROVNAKÚ OCHRANU

Antidiskriminačné právne predpisy EÚ by mali výslovne zakazovať diskrimináciu na základe rodovej identity. Mali by chrániť všetkých, ktorí prejavujú odlišnú rodovú identitu, ktorá im bola daná pri narodení, ako sú crossdresseri a transvestiti, nielen tých, ktorí sa podrobili alebo sa podrobujú chirurgickému zákroku.

Tento leták je založený na správe *Homofóbia a diskriminácia z dôvodu sexuálnej orientácie a rodovej identity v členských štátoch EÚ – časť I Právna analýza*, ktorá bola uverejnená Agentúrou Európskej únie pre základné práva (FRA) v júni 2008 a správe *Homofóbia a diskriminácia z dôvodu sexuálnej orientácie a rodovej identity v členských štátoch EÚ – časť 2 Sociálna situácia*, ktorá bola uverejnená v marci 2009.

Celá správa je k dispozícii na: <http://fra.europa.eu>

Všetky publikácie Agentúry Európskej únie pre základné práva si možno objednať zdarma prostredníctvom internetovej stránky agentúry.

V prípade otázok týkajúcich sa tohto prekladu si preštudujte anglickú verziu, ktorá je pôvodnou a oficiálnou verziou tohto dokumentu.